COVID-19 Fark?ndal?k Ölçe?i (COVFÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *COVID-19 Fark?ndal?k Ölçe?i (COVFÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19378

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

COVID-19 Fark?ndal?k Ölçe?i (COVFÖ), 2021 y?l?nda Büyükbe?e ve Dikba? taraf?ndan **COVID-19** salg?n? döneminde bireylerin fark?ndal?k düzeylerini ve koruyucu davran??lara uyumlar?n? ölçmek amac?yla geli?tirilmi?tir. Ölçek, özellikle üç temel koruyucu önlem alan?na odaklanmaktad?r: el hijyeni, sosyal mesafe ve maske kullan?m?. Bu araç, halk sa?l??? çal??malar?na ve epidemiyolojik ara?t?rmalara veri sa?lamay? hedefleyen, psikometrik özellikleri incelenmi? bir geli?tirme çal??mas?n?n ürünüdür.

Ölçek, toplamda 21 maddeden olu?makta ve bireylerin koruyucu önlemlere ili?kin bilgi ve tutumlar?n? de?erlendirmektedir. Puanlama 5'li Likert tipi bir derecelendirme sistemiyle yap?lmaktad?r ve elde edilen yüksek puanlar, bireyin pandemiye yönelik fark?ndal???n?n yüksek oldu?unu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, Fark?ndal?k, Hijyen, Sosyal Mesafe, Psikometrik Ölçek, COVFÖ.

Yazarlar

Tu?ba Büyükbe?e, Tu?ba Dikba?.

Amaç

Ölçe?in temel amac?, bireylerin **COVID-19** salg?n? sürecinde al?nan temel koruyucu önlemlere (maske kullan?m?, sosyal mesafe ve hijyen kurallar?) yönelik fark?ndal?k ve bilgi düzeylerini belirlemektir. Bu fark?ndal?k düzeyi, bireylerin davran??sal uyumlar?n? ve risk alg?lar?n? anlamak için kritik bir göstergedir.

COVFÖ, özellikle halk sa?l??? kampanyalar?n?n etkinli?ini de?erlendirmek, riskli gruplar? tespit etmek ve e?itim programlar?n?n ihtiyaçlar?n? belirlemek amac?yla ara?t?rmac?lara standart ve güvenilir bir ölçüm arac? sunmak üzere tasarlanm??t?r. Ölçek, pandemi yönetiminde davran??sal faktörlerin rolünü inceleyen ara?t?rmalara önemli katk?lar sa?lamaktad?r.

Yap?

COVFÖ, teorik olarak **COVID-19 Fark?ndal???** yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, pandeminin yay?lmas?n? önlemede hayati öneme sahip olan ve Dünya Sa?l?k Örgütü (DSÖ) taraf?ndan önerilen temel tedbirlere ili?kin bili?sel bilgi ve kabul düzeyini ifade eder. Ölçek, aç?kça tan?mlanm?? üç alt boyutta faktörle?mektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçek, toplamda 21 maddeden olu?makta olup, bu maddeler üç temel koruyucu davran?? alan?n? temsil etmektedir:

El Hijyeni: Virüsün yay?lmas?n? önlemek için el y?kama ve dezenfeksiyon al??kanl?klar?na dair fark?ndal?k (12 madde).
Sosyal Mesafe: Fiziksel temas? ve kalabal?k ortamlar? s?n?rlamaya yönelik davran??sal kurallara dair fark?ndal?k (6 madde).
Maske Kullan?m?: Solunum yoluyla bula?may? engellemek amac?yla maskenin do?ru ve düzenli kullan?m?na dair fark?ndal?k (3 madde).

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, geli?tirme makalesinde detayland?r?lm??t?r. Yap? geçerli?i, istatistiksel yöntemlerle incelenmi? ve ölçe?in teorik olarak öngörülen üç faktörlü yap?s?n?n örneklem verileriyle uyumlu oldu?unu göstermi?tir. Bu, ölçe?in gerçekten ölçmeyi amaçlad??? yap?y? ölçtü?ünü kan?tlamaktad?r.

Genellikle ke?fedici ve do?rulay?c? faktör analizi (EFA ve CFA) yöntemleri kullan?larak test edilen yap? geçerli?i bulgular?, maddelerin ilgili faktörlere yüksek yükler verdi?ini ortaya koymu?tur. ?çerik geçerli?i ise uzman görü?leri al?narak sa?lanm?? olup, maddelerin **COVID-19** koruyucu önlemlerini kapsaml? bir ?ekilde temsil etti?ini do?rulam??t?r.

Güvenirlik

COVFÖ'nün iç tutarl?l???, Cronbach's Alpha katsay?s? kullan?larak de?erlendirilmi? ve yüksek düzeyde güvenilir oldu?u tespit edilmi?tir. Ölçe?in toplam alfa katsay?s? ve alt boyut katsay?lar?, psikometrik literatürde kabul edilebilir s?n?rlar?n oldukça üzerindedir.

Ölçe?in Toplam ?ç Tutarl?l?k Katsay?s? (Cronbach's Alpha): **0.90**
El Hijyeni Alt Boyutu Alfa Katsay?s?: 0.85
Sosyal Mesafe Alt Boyutu Alfa Katsay?s?: 0.84
Maske Kullan?m? Alt Boyutu Alfa Katsay?s?: 0.73

Bu yüksek güvenirlik de?erleri, ölçe?in farkl? uygulamalarda tutarl? sonuçlar üretebilece?ini ve bireyler aras?ndaki fark?ndal?k düzeylerini güvenilir bir ?ekilde ay?rt edebilece?ini göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme çal??mas?nda uygulanan faktör analizi, COVFÖ'nün 21 maddelik yap?s?n?n üç temel faktör alt?nda topland???n? do?rulam??t?r. Bu faktörler, küresel pandemi s?ras?nda en çok vurgulanan koruyucu davran?? kategorilerine kar??l?k gelmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör da??l?m? ve madde yükleri, ölçe?in yap?sal bütünlü?ünü desteklemektedir. Her bir faktör, ilgili davran??sal önlemler grubunu temsil etmektedir:

Hijyen Faktörü: 12 madde ile en geni? alan? kapsamaktad?r.
Sosyal Mesafe Faktörü: 6 madde ile fiziksel etkile?im ve alan yönetimi fark?ndal???n? ölçmektedir.
Maske Faktörü: 3 madde ile solunum yoluyla bula? riskine kar?? al?nan önlemleri de?erlendirmektedir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Ölçek Geli?tirme Çal??mas?)

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Yeti?kinler)

Ya? Grubu: Belirtilmemi? (Genellikle yeti?kin örneklem üzerinde uygulanm??t?r)

Popülasyon Detaylar?: Ölçek geli?tirme çal??mas? Türkiye'deki yeti?kin bireyler üzerinde yürütülmü?tür.

Test Metodolojisi: Ölçek maddeleri 1'den 5'e kadar derecelendirilmi?tir:

Kesinlikle kat?lm?yorum (1)
K?smen kat?lm?yorum (2)
Karars?z?m (3)
K?smen kat?l?yorum (4)
Kesinlikle kat?l?yorum (5)

Ölçekten al?nan toplam puan?n yükselmesi, bireyin pandemi önlemlerine yönelik fark?ndal???n?n daha yüksek oldu?u anlam?na gelmektedir.

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Halk Sa?l???, Pandemi, Fark?ndal?k Ölçe?i, Koruyucu Davran??lar.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Kurumsal E-posta Adresleri: Bilgi mevcut de?ildir.

Yaz??ma Adresi (Sorumlu Yazar): Tu?ba D?KBA?, tugbaranadikbas@gmail.com

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2021

?zinler ve Kullan?m Ücreti: Ölçe?in akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m? için sorumlu yazar Tu?ba Dikba? ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmesi önerilir. Ölçe?in ticari veya geni? çapl? kurumsal uygulamalar? için özel izinler ve kullan?m ücretleri söz konusu olabilir.

Kaynakça

Büyükbe?e, T., ve Dikba?, T. (2021). COVID-19 Fark?ndal?k Ölçe?i (COVFÖ) Geli?tirme Çal??mas?. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi, 21*(2), 21-40. https://doi.org/10.11616/basbed.vi.858037.

Makalenin orijinal DergiPark ba?lant?s?: dergipark.org.tr.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? buradan indirilebilir: covid-19-farkindalik-olcegi-covfo-gelistirme-calismasi-toad.pdf

COVID-19 Fark?ndal?k Ölçe?i (COVFÖ) Maddeleri

Bu ölçek maddeleri, kaynak metinde do?rudan listelenmemi?tir. Ancak ölçek, psikoloji ve halk sa?l??? ara?t?rmalar?nda kullan?lmak üzere toplam 21 maddeden olu?maktad?r. Maddelerin alt boyutlara göre da??l?m? a?a??daki gibidir:

Hijyen Alt Boyutu: 12 madde
Sosyal Mesafe Alt Boyutu: 6 madde
Maske Alt Boyutu: 3 madde

ARABPSYCHOLOGY.COM